

VII.522.4.2016.AG

Pan
Mateusz Morawiecki
Wiceprezes Rady Ministrów
Minister Rozwoju i Finansów

ul. Świętokrzyska 12
00-916 Warszawa

Szanowny Panie Premierze

W dniu 8 sierpnia 2016 r. Rzecznik Praw Obywatelskich wystąpił do Ministra Finansów informując o skargach, jakie otrzymuje od obywateli w związku z wejściem w życie przepisów ustawy z dnia 9 października 2015 r. o wykonywaniu Umowy między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Stanów Zjednoczonych Ameryki w sprawie poprawy wypełniania międzynarodowych obowiązków podatkowych oraz wdrożenia ustawodawstwa FATCA (Dz. U. poz. 1712, dalej jako: ustawa).

W dniu 23 września 2016 r. Rzecznik otrzymał obszerną odpowiedź Ministra Finansów na to wystąpienie (pismo nr SP1.8020.1.2016), za którą bardzo dziękuję. Analiza tej odpowiedzi nie wyjaśniła jednak wszystkich moich wątpliwości w sprawie. **Przedstawiony przez RPO w poprzednim wystąpieniu problem ma istotne znaczenie nie tylko prawne, ale również praktyczne także ze względu na to, że wkrótce upływa termin złożenia oświadczenia, o którym mowa w art. 19 ust. 5 ustawy.** Tymczasem, jak wynika z doniesień medialnych, proces składania oświadczeń nie przebiega bez zastrzeżeń, co może mieć swoje konsekwencje dla posiadaczy rachunków, ale także dla instytucji finansowych (zob. tekst red. M. Samcika, *Amerykanie zrobili kłopot klientom polskich funduszy. Będziemy mieli zablokowane rachunki?*, opublikowany w dniu 18 października 2016 r. na stronie <http://m.wyborcza.biz/biznes/1,106501,20851039,amerykanie-zrobili-kłopot-klientom-polskich-funduszy-bedziemy.html?disableRedirects=true>).

Pragnę przede wszystkim podkreślić, że w istocie kontekst wprowadzenia regulacji prawnych, o których była mowa w moim wystąpieniu jest bardzo istotnym argumentem przemawiającym za potrzebą związania się Umową FATCA. Rozumiem również, że rozwiązanie polegające na czasowej blokadzie rachunku, a nie możliwości jej wypowiedzenia w przypadku niezłożenia stosownych oświadczeń w stosunku do rachunków otwartych w tzw. okresie przejściowym jest rozwiązaniem korzystniejszym z punktu widzenia posiadaczy rachunków. Należy jednak podkreślić, że wynegocjowanie przez stronę polską warunków korzystniejszych niż pierwotnie zaproponowane przez drugą stronę Umowy nie oznacza automatycznie, że efekt negocjacji musi zostać uznany za zgodny ze standardem ochrony praw obywatelskich obowiązującym w Polsce. W szczególności, proces negocjacji nie może oznaczać zwolnienia z obowiązku przestrzegania praw i wolności obywateli zagwarantowanych w Konstytucji RP. Swoje wątpliwości w sprawie ochrony prywatności obywateli polskich w kontekście negocjacji Umowy FATCA Rzecznik Praw Obywatelskich wyrażała już w 2013 r. W wystąpieniu z 18 listopada 2013 r. (pismo nr RPO-748452/I-13/KMŁ), skierowanym do Ministra Finansów, RPO wskazywała na konieczność przestrzegania konstytucyjnych zasad ochrony prywatności obywateli RP zwłaszcza w zakresie przekazywania danych o rachunkach bankowych polskich obywateli administracji amerykańskiej, w celu uszczelnienia amerykańskiego systemu podatkowego. Wątpliwości te do dnia dzisiejszego nie zostały wystarczająco wyjaśnione.

Bardzo dziękuję również za wyjaśnienia dotyczące zastrzeżeń Rzecznika odnośnie do art. 19 ust. 5 ustawy, a w szczególności za deklarację wprowadzenia zmian w tym przepisie, zmierzających do wykreślenia rygoru odpowiedzialności karnej. W związku z tym, że w odpowiedzi Ministerstwa Finansów nie przedstawiono jednak żadnych dodatkowych szczegółów proponowanego rozwiązania, pragnę jedynie - ze względów pewności prawnej - zaznaczyć, że proponowana zmiana powinna mieć taki charakter, by możliwe było zastosowanie art. 4 § 1 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks karny (Dz. U. z 2016 r., poz. 1137). Nie można zatem sformułować jej w taki sposób, by objęła wyłącznie te osoby, które dopiero będą składały stosowne oświadczenia. Zmianę tę uważam za szczególnie istotną ze względu na - jak rozumiem - brak woli zdefiniowania ustawowego pojęcia „rezydent amerykański”. Przyjęcie takiego rozwiązania będzie bowiem zmniejszać ryzyko

negatywnych skutków dla obywatela w sytuacji, w której działał on w błędnym przekonaniu co do treści tego pojęcia. **W związku z tą zapowiedzią Ministra Finansów, poczynioną w piśmie skierowanym do Rzecznika, zwracam się z uprzejmą prośbą o informację na temat szczegółowego harmonogramu działań w tym zakresie, a w szczególności kiedy proponowana zmiana zostanie przedstawiona w formie projektu ustawy.**

W odniesieniu do kwestii zdefiniowania pojęcia „rezydenta podatkowego USA” należy zaznaczyć, że trudności praktyczne, o których wspomniano w piśmie Ministra Finansów, związane chociażby z ewentualną koniecznością wprowadzania zmian w przypadku zmian w definicji rezydenta podatkowego USA w ustawodawstwie amerykańskim, czy brak analogicznej definicji rezydenta polskiego w ustawodawstwie amerykańskim, nie mogą stanowić usprawiedliwienia dla przyjętego rozwiązania prawnego. W tym zakresie nie mogę się zgodzić się ze stanowiskiem Ministra Finansów, a w szczególności z poglądem, że podobną technikę zastosowano w przypadku innych umów. Przykłady z innych zawieranych umów nie mogą być bowiem rozstrzygające dla oceny poprawności przyjętych rozwiązań w przedmiotowym przypadku. Zgadzam się natomiast z tym, że stworzenie strony internetowej, czy też jej aktualizacja, o której mnie poinformowano w piśmie Ministra Finansów niewątpliwie jest rozwiązaniem ułatwiającym obywatelom interpretację pojęć prawnych. Będę wdzięczny za informację, czy zaplanowane działania zostały już przez Ministerstwo Finansów zrealizowane. O działaniu takiej strony internetowej informujemy obywateli na portalu Rzecznika Praw Obywatelskich.

Za bardzo istotne uważam również wskazanie, że praktyka stosowania przepisów przez instytucje finansowe może nie być prawidłowa. Będę szczególnie zobowiązany za przekazanie informacji o podjętych przez Ministerstwo Finansów w tej sprawie zapowiedzianych w piśmie działaniach, a także ich wynikach.

W związku z powyższym, działając na podstawie art. 13 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz. U. z 2014 r., poz. 1648 ze zm.), zwracam się z uprzejmą prośbą do Pana Premiera o dodatkowe informacje, które wskazałem w niniejszym wystąpieniu.

Z poważaniem,

Podpis na oryginale